

LJUDSKA PRAVA U HRVATSKOJ: PREGLED STANJA U 2022. GODINI

— SAŽETAK

Ljudska prava u Hrvatskoj: pregled stanja u 2022. godini je godišnji izvještaj Kuće ljudskih prava Zagreb nastao u suradnji s više od četrdeset organizacija civilnog društva posvećenih zaštiti i promicanju ljudskih prava u različitim područjima društvenog života. Izvještaj za cilj ima pružiti uvid u kršenja, probleme, izazove i prijemne u području zaštite i promicanja ljudskih prava u 2022. godini.

U 2022. godini ljudska prava su stagnirala – nije bilo značajnog napretka ni u jednom promatranom području. Iako su krajem godine javnosti predstavljene temeljne politike u području ljudskih prava, a na čije smo donošenje čekali više od pet godina, njihova kvaliteta, opseg i ambicioznost nisu na zadovoljavajućoj razini. Ako se Hrvatska želi uspješno nositi s kompleksnim izazovima budućnosti u području ljudskih prava, morat će se uložiti puno više kreativnosti, znanja i energije u izradu ambicioznih, održivih i ciljanih mjera za rješavanje problema siromaštva i ekonomskih nejednakosti, klimatskih promjena, diskriminacije, izazova novih tehnologija, pitanja održivog razvoja, migracija i starenja stanovništva.

Posebno zabrinjava nemoć države da u

više od dvije godine nakon potresa sanira posljedice potresa u Zagrebu i na Baniji gdje više od 6000 ljudi i dalje živi u kontejnerima, što predstavlja kršenje ljudskog prava na adekvatni životni standard.

Regionalne nejednakosti i razlika u pristupu temeljnim socijalnim uslugama u urbanim i ruralnim dijelovima Hrvatske i dalje su jako izražene. I dalje je više od petine stanovnika Hrvatske u riziku od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva i dalje je alarmantno visoka za neke ranjive skupine i u blagom porastu u odnosu na prošle godine. Riziku od siromaštva najviše su izloženi starijih od 65 godina koji žive sami, žene koje žive u jednočlanim kućanstvima, jednoroditeljske obitelji te Romi.

Usprkos određenim zakonskim izmjenama, pravosuđe je i dalje opterećeno niskom razinom povjerenja građana, nedovoljnom transparentnošću, ali i kvalitetom. Hrvatska i dalje ima veliki broj presuda Europskog suda za ljudska prava koje čekaju na implementaciju i koje ukazuju na sistemske probleme koje Hrvatska ima s poštivanjem i zaštitom ljudskih prava.

MEĐUNARODNI INSTRUMENTI, ZAKONI, JAVNE POLITIKE I INSTITUCIJE

Ni 2022. godine nije zabilježen nikakav napredak po pitanju ratifikacije Europske socijalne povelje (revidirane) niti je bilo napretka po pitanju prihvaćanja članaka 14. Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije pa tako građani i dalje nemaju mogućnost individualnih pritužbi Odboru koji prati njenu provedbu.

Krajem 2022. godine u javno savjetovanje pušteni su nacrti Nacionalnog plana zaštite i promocije ljudskih prava i suz-

bijanje diskriminacije do 2027. godine i Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova do 2027. godine koji su tijekom prvog kvartala 2023. godine i usvojeni zajedno s pripadajućim akcijskim planovima. Iako se radi o temeljnim javnim politikama u području ljudskih prava na čije se usvajanje čekalo više od pet godina i usprkos mnogim komentarima i prijedlozima organizacija civilnog društva za unapređivanje predloženih mjera i aktivnosti, nažalost predlagatelji nisu održali javnu raspravu

sa zainteresiranim dionicima čime je puštena mogućnost za znatno podizanje kvalitete oba dokumenata.

Ni u 2022. godini nisu učinjeni koraci u cilju osiguravanja neovisnosti rada po-

sebnih pravobraniteljstava od politike, pa tako i dalje postoji mogućnost razrješenja posebnih pravobraniteljica i njihovih zamjenika ako Hrvatski sabor ne prihvati njihova godišnja izvješća.

PRAVO NA PARTICIPACIJU, BRANITELJI LJUDSKIH PRAVA I CIVILNO DRUŠTVO

Organizacija mirnih okupljanja i prosvjeda ispred najvažnijih državnih institucija na Markovom trgu u Zagrebu i dalje je tijekom 2022. bila otežana, što građanima ograničava pravo na javno izražavanje i prosvjed na politički najrelevantnijem mjestu gdje ih mogu čuti i vidjeti izabrani demokratski predstavnici i dužnosnici kojima se i obraćaju.

Govor mržnje je i 2022. bio prisutan u javnom prostoru u obliku komentara na online portalima i društvenim mrežama, mrzilačkih grafita, navijačkog skandiranja, pa čak i u oglasima za posao, a meta su najčešće LGBTIQ osobe, izbjeglice, Srbi i Romi. Nastavlja zabrinjavati nedostatak adekvatnog i sveobuhvatnog odgovora na prisutnost govora mržnje te mjera prevencije.

Niti u 2022. godini nije donesen Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva, što je sedma godina bez glavne javne politike u području razvoja civilnoga društva.

Sudjelovanje građana u procesu donošenja odluka i dalje je relativno slabo.

Uključivanja organizacija civilnog društva u procese donošenja odluka i savjetovanja i dalje su često prije formalna nego sadržajna, što oslabljuje mogućnosti za participaciju i ima negativan utjecaj na kvalitetu javnih politika. Organizacije civilnog društva i 2022. ističu kako su e-savjetovanja gotovo uvijek samo zadovoljavanje forme dok i dalje zabrinjavaju brojni problemi vezani uz ovaj oblik javnog savjetovanja, poput skraćivanja roka savjetovanja i nedostataka obrađenja za to.

U pristupu financiranju, organizacije civilnog društva i dalje se susreću s mnogobrojnim problemima u natjecanjima i provedbi ESF fondova, poput administrativne prezahtjevnosti, sporosti u objavi natječaja i kašnjenju u donošenju odluka o financiranju. Nedostatno financiranje iz nacionalnih izvora za organizacijski razvoj manjih i novih organizacija civilnog društva često je velika prepreka za kontinuirani i održivi rad na zaštiti i promociji ljudskih prava, pogotovo za organizacije koje djeluju izvan većih urbanih sredina.

MEDIJSKE SLOBODE

U 2022. i dalje su prisutni sustavni problemi koji imaju ograničavajući učinak na medijske slobode: učestale tužbe protiv novinara i urednika za klevetu, uvredu i sramoćenje te prijetnje i zastrašivanja novinara, pogotovo onih koji istražuju kontroverzne teme poput organiziranog kriminala, korupcije ili ratnih zločina. I dalje je problematično i uplitanje vlasti u rad javne televizije, kao i nastavak financijske krize u medijima.

SLAPP tužbe kojima se progone novinari i mediji i dalje su veliki problem. Prema anketi Hrvatskog novinarskog društva, početkom 2022. u Hrvatskoj je bila aktivna najmanje 951 tužba protiv medija i novinara od kojih su tužitelji potraživali gotovo 10,3 milijuna eura. Tužitelji su često i osobe iz javnog i političkog života, među kojima i političari koji obnašaju vlast te pravne osobe i suci.

LJUDSKA PRAVA I PRAVOSUĐE

Godišnje izvješće Europske komisije o vladavini prava za 2022. godinu podsjeća na obveze Hrvatske preuzete u okviru nacionalnog plana za oporavak i otpornost koje se odnose na određene aspekte

pravosudnog sustava i okvira za borbu protiv korupcije te preporučuje Hrvatskoj da razmotri sustav sigurnosnih provjere sudaca, regulira lobiranje, poveća transparentnost državnog oglašavanja u me-

dijima, riješi pitanje SLAPP tužbi protiv novinara te osigura sustavniji odgovor na preporuke pučke pravobraniteljice i njezine zahtjeve za informacije.

Novim izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku uvedeni su precizni rokovi za okončanje postupka koji su za najveći broj predmeta predugi, ali će u nekim rijetkim slučajevima biti opravdano prekratki. Time se za većinu predmeta neće riješiti pitanje duljine trajanja postupka, dok se složeniji predmeti neće dovoljno razmatrati što bi se moglo pokazati štetnim za kvalitetu odluka. Izmjenama nisu predviđene sankcije za prekoračenje rokova te će zbog toga biti teško provesti ove odredbe u praksi.

Djelotvorne istrage korupcijskih predmeta nastavile su se, među ostalim i

u predmetima na visokoj razini, ali se broj podignutih optužnica i pravomoćnih presuda za korupciju smanjio. Predugo trajanje kaznenih postupaka još uvijek otežava djelotvornost antikorupcijskog okvira. Sabor je donio izmjene kojima se ukida imunitet članovima Vlade za kaznena djela korupcije.

Novim Zakonom o sprječavanju sukoba interesa znatno je oslabljeno Povjerenstvo za sprječavanje sukoba interesa čije je uspostavljanje bio je jedan od uvjeta za pristupanje Hrvatske Europskoj uniji. Ono više ne može odlučivati o povredi načela djelovanja dužnosnika, što je bila njihova glavna funkcija, a dodatno je iscrpljeno velikim povećanjem broja dužnosnika za koje mora provjeravati imovinske kartice.

TRANZICIJSKA PRAVDA I SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

Izveštaj Posebnog izvjestitelja UN-a za promicanje istine, pravde, naknade štete i jamstva neponavljanja objavljen 2022. godine nakon posjete Hrvatskoj naglašava nedostatke i probleme u nekoliko područja tranzicijske pravde, uključujući punu naknadu štete civilnim žrtvama, sveobuhvatne procese memorijalizacije i mehanizme traženja istine, promicanje kulturne raznolikosti i međuetničkog razumijevanja, učinkovitu borbu protiv nacionalne i etničke mržnje i porasta veli-

čanja ratnih zločina i revizionizma u odnosu na osuđujuće presude Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju.

Po pitanju procesuiranja ratnih zločina, dugotrajni postupci u kojima suđenja traju godinama ili se višestruko ponavljaju pred prvostupajskim vijećima iscrpljuju personalne i financijske resurse pravosuđa, sustavno retraumatiziraju žrtve, a svjedoci iskazuju zamor tijekom višekratnih davanja iskaza pred sudom.

PRAVO NA ADEKVATNI ŽIVOTNI STANDARD

Stopa rizika od siromaštva porasla je u 2021. godini za gotovo 1% u odnosu na prošle dvije godine, pa je više od petine građana (20,9%) u riziku od siromaštva. Najviša stopa rizika od siromaštva je u Panonskoj Hrvatskoj, gdje je više od četvrtine (27%) građana u riziku od siromaštva. U teškoj materijalnoj i socijalnoj deprivaciji živi 3,5% građana Hrvatske.

Rizik od siromaštva i socijalne isključenosti produbljuju i velike regionalne razlike u stopi nezaposlenosti i razvijenosti pojedinih područja u Hrvatskoj, a riziku su dodatno izloženi i pripadnici nacionalnih manjina koji žive u izoliranim krajevima. I dalje posebno zabrinjava neravnomjerna dostupnost socijalnih usluga koja negativno utječe na ostvarivanje

prava ranjivih skupina i pojedinaca.

I u 2022. godini nastavlja se trend opterećenosti stanovništva troškovima stanovanja. Prema posljednjim podacima, i dalje je preopterećenost troškovima stanovanja veća među podstanarima nego među vlasnicima nekretnina.

Hrvatska još uvijek nema sveobuhvatnu stambenu politiku temeljenu na potrebama. Pravo na stan je u praksi i u javnom diskursu, prepoznato tek kada je povezano s vlasništvom. Kontinuirano se smanjuje broj javnih stambenih jedinica kojima upravljaju gradovi ili država, a mjere stambene politike su gotovo isključivo orijentirane na pomoć pri kupnji stana uz kreditno zaduživanje.

LJUDSKA PRAVA I OKOLIŠ

Krajem 2022. godine bilo je u tijeku više od deset postupaka za povredu prava Unije iz područja zaštite okoliša koje je Europska komisija u posljednjih sedam godina pokrenula protiv Hrvatske nakon što je utvrdila kašnjenje s prijenosom europskog zakonodavstva u propisanom roku te sustavno nepridržavanje propisa od strane hrvatskih institucija.

Nastavlja zabrinjavati manjak ambicije hrvatskih vlasti za dugoročno rješenje energetske krize ulaganjem u obnovljive izvore energije. U 2022. godini donesena je odluka Vlade o proširenju LNG terminala na Krku i gradnji novog plinovoda i

to uoči objave paketa pomoći Vlade RH za ublažavanje energetske krize, te bez ikakvih postupaka procjene utjecaja na okoliš.

I dalje izostaju mjere učinkovite prevencije štete za okoliš i zdravlje stanovništva, posebice adekvatne mjere kojima bi se smanjilo onečišćenje Jadranskog mora i zagađenje zraka. Zbog neodrživosti postojećih odlagališta, njihove opasnosti za okoliš i zdravlje lokalnog stanovništva, te nedovoljne informiranosti građana o načinu i važnosti odvajanja otpada, gospodarenje otpadom kontinuirani je problem u Hrvatskoj.

PRAVO NA OBRAZOVANJE

Na kvalitetu obrazovanja u Hrvatskoj negativno utječe nekoliko faktora: premali broj sati nastave u osnovnim i srednjim školama, kratko trajanje obveznog obrazovanja od samo osam godina, infrastrukturni nedostaci škola, nedostatak opreme te nedostatak nastavnika za određene predmete.

Kao i prethodnih godina, stopa sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju djece od njihove četvrte godine do početka obveznog obrazovanja u Hrvatskoj je niska, a znatno je niža za skupine u nepovoljnom položaju. Mreža usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece je nedovoljno razvijena, nedostaje prostornih kapaciteta, a velike su regionalne razlike u dostupnosti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

I u 2022. godini problem za dostupnost i kvalitetu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je nedostatak odgojitelja u sustavu, a kao glavni razlozi ovog manjka

navode se niske naknade za rad, odljev stručnog kadra i niske upisne kvote na sveučilištima.

Građanski odgoj i obrazovanje u osnovnim i srednjim školama i dalje je samo jedna od šest međupredmetnih tema. Samo u nekim školama se dodatno provodi i kao izvannastavna aktivnost. Time se ne osigurava dovoljno vremena i fokusa u nastavnom programu za kvalitetan razvoj građanske kompetencije učenika. I dalje nedostaje sustavno stručno usavršavanje nastavnika za poučavanje građanskog odgoja i obrazovanja i obrazovanje o ljudskim pravima i demokratizaciji.

Stopa stjecanja visokog obrazovanja je niska u odnosu na prosjek Europske unije i postoje rodne razlike i jaz između urbanog i ruralnog. Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale je niska, pogotovo za žene. Stopa sudjelovanja u sustavu obrazovanja odraslih i dalje je niža od prosjeka eu-a.

PRAVA ŽENA

Hrvatska je u 2022. godini bila na trećem mjestu u Europskoj uniji po broju femicida na broj stanovnika, što ne uključuje i pokušaje ubojstava žena, te se iz toga vidi pogoršanje u prevalenciji nasilja, njegovoj brutalnosti, ali i nedovoljnog odgovora sustava da zaštiti žrtve i sankcionira nasilnike. Unatoč ovakvim statistikama, Kazneni zakon i dalje ne prepoznaje femicid kao posebno kazneno djelo.

Krajem 2022. godine doneseni su Nacionalni plan za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje do 2027. i Akcijski plan za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje do 2024. Ovo je prvi takav dokument koji se isključivo bavi problematikom seksualnog nasilja, no i dalje ostaje otvoreno pitanje njegove provedbe i evaluacije provedbe

U 2022. godini organizacije civilnog društva koje se bave reproduktivnim pravima žena ponovno su zabilježile značajan broj pritužbi roditelja na njihova negativna iskustva u rodilištima, a osobito pruženom zdravstvenom skrbi pri porodu. Pored toga, aktualan problem u području reproduktivnog zdravlja je otežana dostu-

pnost prekida trudnoće, na što su tijekom godine ukazala i dva medijski popraćena slučaja za koje se konačni ishodi ispitnih postupaka nadležnih tijela tek očekuju. Organizacije upozoravaju da unatoč nagomilanim sustavnim problema u javnom zdravstvu još uvijek nije donesen Akcijski plan za reproduktivno zdravlje žena.

PRAVA DJECE

U drugoj polovici 2022. godine donesen je Nacionalni plan za prava djece za razdoblje od 2022. do 2026. godine kao i pripadajući Akcijski plan za razdoblje od 2022. do 2024. godine, no organizacije civilnog društva koje štite i promiču prava djece upozoravaju da u 2022. nije došlo do vidljivih promjena u području prava djece pod utjecajem ovih novodonesenih politika.

Uključenost u programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i dalje je nedovoljna, kapaciteti dječjih vrtića su i dalje nedostatni, kako u prostoru tako i u ljudstvu, a i dalje su prisutne velike regionalne razlike.

Prema informacijama kojima raspolaže Mreža udruga za zaštitu prava djece, ustanove socijalne skrbi koje na smještaju imaju djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi su popunjene do svojih maksimalnih kapaciteta te je stručnjacima u slučaju potreba za žurnim smještajem djece vrlo teško naći odgovarajući smještaj. Navedeno je u neskladu s planovima

transformacije ustanova i razvoja izvaninstitucionalnih oblika skrbi za djecu i mlade te usmjerenosti prema prevenciji institucionalizacije.

Mreža udruga za zaštitu prava djece upozorava da je mentalno zdravlje djece i mladih i dalje ozbiljno ugroženo – sve više djece i mladih pokazuje simptome anksioznosti i depresije, a posebno zabrinjava porast samoozljeđivanja i pokušaja suicida. Navedeno je uvelike posljedica neodgovarajuće podrške djeci nakon potresa i za vrijeme pandemije, društveno-ekonomskog stanja kao i previsokih očekivanja vezanih za školski uspjeh.

Pravobraniteljica za djecu u 2022. godini upozorava na porast nasilja nad djecom, osobito vršnjačkog nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama (100% više u odnosu na prethodnu godinu). Osim prijave za verbalno i fizičko vršnjačko nasilje, u porastu su i prijave za spolno uznemiravanje i neprimjereno ponašanje iz područja spolnosti, najčešće dječaka prema djevojčicama

---

MLADI

Niti u 2022. godini nije donesena krovna politika za mlade, odnosno važeći Nacionalni program za mlade, a prethodni Nacionalni program za mlade istekao je još u 2017. godini. Iako je krajem 2021. s radom krenula radna skupina za izradu Nacionalnog programa za mlade, dokument u 2022. godini nije bio upućen na javno savjetovanje.

Pozicija mladih na tržištu rada se nije poboljšala ni u 2022. godini. Stopa mladih od 15 do 29 godina zaposlenih na određeno vrijeme je 25%, dok je prosjek Europske unije 12,2%, dok udio mladih koji ne rade te nisu u sustavu redovitog obrazovanja ili obrazovanja odraslih (NEET sku-

pina) iznosi 14,9%, što je također iznad prosjeka Europske unije. Mladi se zbog ove nesigurnosti i nestabilnosti zaposlenja teže osamostaljuju, teže odlaze od roditeljskog doma i suočavaju se s preprekama planiranja vlastite budućnosti.

Narušeno mentalno zdravlje mladih i dalje je posljedica potresa, epidemioloških mjera za suzbijanje i širenje virusa COVID-19, gospodarske krize ali i utjecaja interneta i društvenih mreža. Povećava se postotak mladih koji traže pomoć zbog narušenog mentalnog zdravlja, a poražavajući je podatak o porastu pokušaja samoubojstva među djecom i mladima.

PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

U 2022. godini došlo je do izmjene Zakona o socijalnoj skrbi kojom je ukinut dohodovni i imovinski cenzus. Time se poboljšao materijalni položaj osoba s invaliditetom jer su ovom izmjenom stekle mogućnost dobivanja osobne invalidne neovisno o statusu zaposlenja i visini njihove naknade za rad ili iznosu njihove mirovine.

Nedovoljna informiranost i preglednost zajamčenih prava uslijed velikog broja propisa koji reguliraju ovo područje nastavlja biti kontinuiranom preprekom u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom u Hrvatskoj. Nepoznavanje propisa, nerazvijena svijest o važnosti poštivanja propisanih prava osoba s invaliditetom, naročito u zdravstvenim ustanovama, ograničenost materijalnih resursa ali i manjak zdravstvenog i stručnog osoblja prepreke su s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom.

I u 2022. godini ističu se problemi neprilagođenosti javnih objekata, nepristupačnosti javnih površina, nedovoljan broj parkirnih mjesta za osobe s invaliditetom, nepristupačan javni prijevoz i turistički sadržaji. Nepristupačnost objekata osobama s invaliditetom se najviše očituje u nedostatku pristupačnih stanova u cijeloj državi, a nedovoljan broj smještaj-

nih kapaciteta je posljedica i sve većeg broja turističkih smještajnih kapaciteta. Neprilagođenost objekata se očituje i u neprilagođenosti zdravstvenog sustava, naročito prostora zdravstvenih ustanova, dijagnostičkih ispitnih uređaja ali i u komunikacijskoj i orijentacijskoj neprilagođenosti ustanova.

Organizacije civilnog društva navode kako gluhoslijepi korisnici još uvijek nisu prepoznati od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje kao korisnička skupina. Posljedica toga je nedostupnost pomagala koja su specifična za gluhoslijepu osobu, a kao primjer navode nepostojanje crveno-bijelog štapa za gluhoslijepu na listi hzzo-a.

Sustav dijagnostike i probira za osobe s autizmom je manjkav, a prisutni izazovi su duge liste čekanja i fokusiranje sustava dijagnostike oko većih urbanih središta. Organizacije koje djeluju u tom području navode kako je rana intervencija za djecu s autizmom drastično ispod potrebne razine, zbog čega velik broj djece još uvijek nema mogućnost korištenja rehabilitacijskih usluga preporučenih od strane stručnjaka. Skrb za osobe s autizmom nakon 21. godine života i dalje nije sustavno riješena.

PRAVA LGBTIQ+ OSOBA

Govor mržnje prema LGBTIQ+ osobama je u porastu. Posebno zabrinjavaju homofobični grafiti, govor mržnje online i slučajevi paljenja zastave duginih boja, kao i drugi incidenti, kaznena i prekršajna djela motivirana mržnjom. Zakonski okvir za kažnjavanje govora mržnje i zločina iz mržnje je zadovoljavajuć, no provedba zakona je neučinkovita, dok je sudska praksa u kažnjavanju govora mržnje i zločina iz mržnje nedosljedna.

Visoki upravni sud u svibnju 2022. godine donio je presudu kojoj se potvrđuje da istospolni parovi mogu zajedno pristupiti procjeni za posvojitelje i ne smiju biti diskriminirani temeljem svoje seksualne orijentacije. Time je potvrđena presuda Upravnog suda iz 2021. godine i odbijena

žalba Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike koji je u žalbi argumentirao da bi posvojenje od strane istospolnih parova prekršilo najbolji interes djeteta. Ova presuda izrazito je značajna jer se njome životni partneri izjednačuju po pravima kao i bračni drugovi.

Vrhovni sud presudio je protiv peticije 'Stop homo-propagandi državne televizije. Zaustavimo fake-duge, zaštitimo djecu i obitelji!' nevladine organizacije Vigilare, uvažavajući žalbu Duginih obitelji protiv presude županijskog suda. Presuda je potvrdila da je udruga Vigilare 'poticala na diskriminaciju i uznemiravanje LGBTIQ+ osoba i njihovih obitelji'.

PRAVA BESKUĆNIKA

Hrvatska i dalje nema jedinstvenu statistiku o beskućnicima, a koja je od iznimne važnosti za kreiranje mjera i politika skrbi. Prema stvarnim potrebama na terenu, procijenjeni broj beskućnika je veći od 2,000, a prema službenim podacima broj beskućnika u 2022. godini iznosi 380.

U Hrvatskoj djeluje 14 prihvatilišta i prenočišta za beskućnike i to u velikim gradovima s ukupnim smještajnim kapacitetom do 450 korisnika, no potrebe su višestruko veće. Pučke kuhinje i socijalne samoposluge i dalje su često rezultat inicijativa organizacija civilnog društva te humanitarnih i vjerskih organizacija, a ne strukturne nacionalne politike.

Hrvatska i dalje nema donesenu strategiju prevencije i borbe protiv beskućništva ni strategiju socijalnog stanovanja. Nedostatak nacionalne strategije o beskućništvu, kao i nedostatak protokola o postupanju s beskućnicima utječe na kvalitetu usluga svih pružatelja i suradnju s nadležnim tijelima po pitanju beskućništva.

Ostvarenje prava na prebivalište i dalje predstavlja kontinuirani problem beskućnika. zbog čega mnogi beskućnici ne ostvaruju pravo na osobnu iskaznicu, a time ostaju bez mogućnosti ostvariti pravo na socijalnu pomoć, zdravstvenu zaštitu, ali i pravo glasa na izborima.

PRAVA IZBJEGLICA

Hrvatska i dalje nema usvojenu važeću migracijsku niti integracijsku politiku. Kao i prethodnih godina, nastavio se negativan trend vrlo niskog broja odobrenih međunarodnih zaštita. Broj tražitelja međunarodne zaštite u 2022. godini bio je 12 872, što je najveći broj do sada, a u 2022. godini međunarodna zaštita je odobrena za samo 21 osobu, što je najmanji broj od 2014. godine.

U 2022. godini i dalje je problematično postupanje policije na granici i u dubini hrvatskog teritorija, odnosno nezakonita i često kolektivna protjerivanja te uskraćivanje pristupa sustavu azila, koja nisu u skladu sa Zakonom o strancima niti sa Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, a također krše Ustav RH, Zakonik o schengenskim granicama te općenito EU i međunarodno (izbjegličko) pravo. Samo prema podacima Danskog vijeća za izbjeglice od siječnja do kraja prosinca 2022.

nezakonito je protjerana 3 461 osoba iz Hrvatske u BiH, a zabilježeni su i slučajevi fizičkog nasilja, zastrašivanja i nehumanog postupanja te krađe osobnih stvari.

Nakon medijske objave snimke iz 2021. godine na kojoj pripadnici specijalne policije provode nasilna i nezakonita protjerivanja i svjedočanstva žrtava o mučenju i nečovječnom postupanju, neprihvatljiv je izostanak kaznene istrage njihova postupanja. Umjesto toga, MUP je trojicu pripadnika interventne policije samo disciplinski sankcionirao kaznama uvjetnog prestanka radnog odnosa, te su oni nakon tromjesečne suspenzije u siječnju 2022. godine vraćeni na posao.

Integracija osoba s međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo je i dalje otežana te se nastavljaju dugogodišnje prepreke u ostvarenju prava na zdravstvenu zaštitu, učenje hrvatskog jezika, pristupa obrazovanju i tržištu rada.

PRAVA NACIONALNIH MANJINA

Pripadnici romske nacionalne manjine i dalje se suočavaju s brojnim preprekama u ostvarivanju svojih prava, posebice u zapošljavanju, pristupu uslugama i pravu na adekvatan životni standard.

Organizacije civilnog društva navode kako i u 2022. godini možemo vidjeti primjere segregacije koja je još uvijek prisutna u mnogim školama u Međimurskoj županiji. Osim u školama, segregacija je prisutna i u vrtićima, jer roditeljima

romske nacionalne manjine nije bilo dozvoljeno predati prijavu za vrtić koji ne pohađaju romska djeca.

Također primjećuju porast govora mržnje usmjeren prema pripadnicima romske nacionalne manjine, naročito na Internetu, odnosno društvenim mrežama. Dodatno zabrinjava senzacionalističko i stereotipno izvještavanje o Romima u pojedinim medijima koje negativno utječe na razvoj predrasuda i učvršćuje sliku o

Romima kao problemu društva.

Organizacije koje promiču prava srpske nacionalne manjine ukazuju na to da mnogi Srbi povratnici žive u nerazvijenim ruralnim krajevima, prometno izolirani i u lošim životnim uvjetima te još uvijek nisu u mogućnosti ostvariti svoja imovinska prava, a njihova je imovina i dalje izložena uzurpaciji i devastaciji. Dodatno, potres je otežao ionako tešku socio-ekonomsku situaciju s kojom se suočavaju svi stanovnici Banije, jednog od najsiro-

mašnjih krajeva Hrvatske u kojem živi značajan broj pripadnika srpske nacionalne manjine. Postupak obnove nakon potresa opisan je kao netransparentan i dugotrajan, zbog čega stanovnici ne mogu doći do informacija o stanju njihove imovine.

Nastavljaju se fizički napadi, verbalne prijetnje i maltretiranja, uništavanje imovine i onemogućavanja korištenja vlastite imovine osoba srpske nacionalnosti.

Pristupite cijelom izvještaju putem koda

Izdavanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Kuće ljudskih prava Zagreb i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.